

ΟΚΡΥΗΥ ΠΑ ΣΤΆΤΠΥ RIGORÓΖΠΥ SKÚŠKY
Študijný program masmediálna komunikácia

TEÓRIA A DEJINY MÉDIÍ A KOMUNIKÁCIE

1. Mediálne a komunikačné štúdiá v systéme vied – kategoriálny a pojmový aparát. Charakteristika študijného odboru a vedeckých disciplín, ktoré s ním súvisia a podieľajú sa na jeho formovaní – sociálne, humanitné a technické vedy.
2. Etapy vo vývoji ľudskej komunikácie. Primárne, sekundárne, terciárne a kvartové médiá – charakteristiky a rozdiely medzi nimi. Periodizácia dejín médií podľa Jeana Lohissa.
3. Znaky masovej spoločnosti a koncept davového a masového človeka. Gustave Le Bon, Sigmund Freud, Friedrich Nietzsche, Elias Canetti. Vlastnosti masovej komunikácie.
4. Publikum médií. Historický vývoj predstáv o mediálnom publiku a typy publika. Charakteristické znaky súčasných mediálnych publik. Excesívne sledovanie obsahu. Fanúšikovstvo a parasociálna interakcia.
5. Vnímanie masovej kultúry v kontexte teórie kultúrnych úrovní. Terminologické vymedzenie pojmu „gýč“ vo vzťahu k mediálnej a umeleckej tvorbe. Názory Clementa Greenberga, Dwighta MacDonalda, Edwarda Shilsa a Umberta Eca.
6. Axiologicko-kritická línia vedeckej reflexie masovej kultúry. Predstavitelia Frankfurtskej školy, ich diela, názory a prínos pre rozšírenie poznatkov o industriálne produkovanej kultúre. Kultúrny priemysel. Theodor Adorno, Max Horkheimer, Walter Benjamin, Herbert Marcuse, Jürgen Habermas.
7. Birminghamská škola a jej koncepcia populárnej kultúry. Ideologické východiská a prínos britských kultúrnych štúdií. Subkultúry a kultúry vkusu. Richard Hoggart, Raymond Williams, Stuart Hall, Angela McRobbieová, Dick Hebdige, David Morley, Charlotte Brunsdonová.
8. Ideologický rozmer súčasnej priemyselne produkovanej kultúry. Terminologické vymedzenie pojmov ideológia, hegemonia, mýtus. Práce a idey Antonia Gramsciho, Louisa Althussera, Rolanda Barthesa.
9. Simulakrá v mediálnej kultúre a vznik hyperreality. Názory a kritické postrehy Jeana Baudrillarda. Fredric Jameson a jeho úvahy o nostalgickej a retrospektívnej povahe súčasnej kultúry. Spochybnenie veľkých metanaratívov v prácach Jeana-Francoisa Lyotarda.

10. Kultúrny štýl neskorej moderny ako východisko obsahových a formálnych charakteristík mediálnej kultúry. Džihád vs. McWorld podľa Benjamina Barbera. Štyri tváre globálnej kultúry v chápaní Petra L. Bergera. „Turisti a tuláci“ definovaní v práci Zygmunta Baumana. „Buržoázny bohém“ (BOBOS) a „buranský malomeštiak“ (BOUBOUR) – aktuálne úvahy Davida Brooksa.

Odporúčaná literatúra

- BAUMAN, Z.: *Úvahy o postmoderní době*. Praha : SLON – Sociologické nakladatelství, 2006.
- BROOKS, D.: *Bobos: Nová americká elita a její styl*. Praha : Dokořán, 2001.
- FISKE, J.: *Jak rozumět populární kultuře*. Praha : Akropolis, 2020.
- KLOSKOWSKA, A.: *Masová kultura: Kritika a obhajoba*. Praha : Svoboda, 1967.
- LIPOVETSKY, G., CHARLES, S.: *Hypermoderní doba*. Praha : Prostor, 2013.
- LIPOVETSKY, G.: *Éra prázdnoty*. Praha : Prostor, 2003.
- LOHISSE, J.: *Komunikační systémy. Socioantropologický pohled*. Praha : Karolinum, 2003.
- PETRUSEK, M.: *Společnosti pozdní doby*. Praha : SLON – Sociologické nakladatelství, 2006.
- PRAVDOVÁ, H.: *Determinanty kreovania mediálnej kultúry*. Trnava : FMK UCM, 2009.
- RADOŠINSKÁ, J.: *Okruhy problémov v štúdiu mediálnej kultúry I.: Hypermoderná spoločnosť*. Trnava : FMK UCM, 2021.

FILOZOFIA MÉDIÍ

1. Základná charakteristika filozofie médií. Metodologické prístupy. Lohissov trojuholník (médiá – kolektívna mentalita – organizácia spoločnosti). Aplikácia Lohissovho trojuholníka na súčasnú dobu.
2. Epocha hovorenia a jej filozofické východiská. Médium reči – základná charakteristika podľa Jeana Lohissa, Marshalla McLuhana. Vplyv reči na utváranie kolektívnej mentality a organizáciu spoločnosti (magické a celostné vedomie, cyklický čas).
3. Filozofické aspekty epochy písma. Médium písma – základná charakteristika podľa Jeana Lohissa, Marshalla McLuhana a Umberta Eca. Vplyv písma na utváranie kolektívnej mentality a organizáciu spoločnosti (individualizujúce sa vedomie, lineárny čas).
4. Epocha masových médií. Médium tlače – základná charakteristika podľa Jeana Lohissa, Marshalla McLuhana a Thomasa Hyllanda Eriksena. Vplyv tlače na utváranie kolektívnej mentality a organizáciu spoločnosti (rozdiel medzi individuálnym a masovým vedomím, mechanický čas).
5. Východiská epochy netvarovosti. Digitálne médiá – základná charakteristika podľa Neila Postmana, Marshalla McLuhana, Jeana Lohissa a Thomasa Hyllanda Eriksena. Vplyv elektronických a digitálnych médií na utváranie kolektívnej mentality a organizáciu spoločnosti (individuálne vedomie, simultánny čas, kyberpriestor, celulárna spoločnosť).
6. Pojem informácia v chápaní Claudea Shannona, Jeana Lohissa, Jiřího Cejpeka a Michala Růžičku. Charakteristika vedomostnej (znalostnej) spoločnosti podľa Petra F. Druckera. Bauerleinov kritický pohľad na súčasnú vzdelanosť.
7. Vedecká reflexia virtuálnej reality. Simulácia a hyperrealita podľa Jeana Baudrillarda. Možné prístupy k virtuálnej realite podľa Christophera Horrocksa. Rozšírená realita. Problém tela vo vzťahu k virtuálnej realite a digitálnemu prostrediu (Wolfgang Welsch, Zygmunt Bauman).
8. Identita človeka v kontexte digitálnych médií. Multiplikácia a nestálosť identít – názory Zygmunta Baumana. Kyborgizmus (Donna J. Harawayová). Mentálny a fyzický kyborgizmus.

9. Médiá a utváranie nového existencializmu. Simultánný čas, kyberpriestor, súčasné (aktuálne prebiehajúce) zmeny v axiologickej orientácii človeka (Thomas Hylland Eriksen, Jean Lohisse, Paul Virilio, Tadeusz Zasepa, Zygmunt Bauman).
10. Feministická filozofia v kontexte mediálnych a komunikačných štúdií. Hlavné myšlienky a aktuálne problémy. Feminizmus a mediálna tvorba v postfeministickej ére - príklady z mediálnej praxe.

Odporúčaná literatúra

- BAUMAN, Z.: *Úvahy o postmoderní době*. Praha : SLON – Sociologické nakladatelství, 2006.
- CEJPEK, J.: *Informace, komunikace a myšlení*. Praha : Univerzita Karlova, 1998.
- DVOŘÁK, T. a kol.: *Epistemologie (nových) médií*. Praha : Akademie múzických umění, 2018.
- DVOŘÁK, T. a kol.: *Temporalita (nových) médií*. Praha : Akademie múzických umění, 2016.
- ERIKSEN, T. H.: *Tyranie okamžiku*. Brno : Doplněk, 2009.
- GÁLIK, S.: *Filozofia a médiá. K filozofickej reflexii vplyvu médií na utváranie (súčasnej) kultúry*. Bratislava : Iris, 2012.
- GÁLIK, S.: *Úvod do filozofie médií*. Trnava : FMK UCM, 2011.
- LOHISSE, J.: *Komunikační systémy. Socioantropologický pohled*. Praha : Karolinum, 2003.
- MCLUHAN, M.: *Jak rozumět médiím: Extenze člověka*. Praha : Mladá fronta, 2011.

AUTORSKÉ A MEDIÁLNE PRÁVO

1. Vzťahy, ktoré chráni autorský zákon. Dielo a umelecký výkon. Autor v zmysle autorského zákona, druhy autorského práva. Výkonný umelec a jeho práva.
2. Druhy diel v zmysle autorského zákona. Anonymné a pseudonymné dielo.
3. Vznik, doba trvania a zánik práva na dielo. Výnimky z autorského zákona. Školské a zamestnanecké dielo.
4. Kolektívna správa autorských práv a jej úlohy v praxi. Využívanie autorského práva na základe zmluvných vzťahov. Licenčné zmluvy a ich náležitosti.
5. Duálny systém vo vysielaní a jeho legislatívna úprava.
6. Rozhlas a televízia SR v zmysle Zákona o RTVS. Orgány RTVS.
7. Rada pre mediálne služby – poslanie, postavenie, pôsobnosť, zloženie, úlohy.
8. Periodická tlač. Právna úprava, právo na odpoveď, právo na opravu, právo na dodatočné oznámenie.
9. Právo na informácie podľa Zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Proces sprístupnenia informácií na žiadosť v zmysle Zákona o slobodnom prístupe k informáciám.
10. Orgány kontroly nad dodržiavaním zákona vo vysielaní a v periodickej tlači.

Odporúčaná literatúra

- DRGONEC, J.: *Základy masmediálneho práva*. Bratislava : Eurokódex, 2008.
- LAZÍKOVÁ, J.: *Základy práva duševného vlastníctva*. Bratislava : IURA, 2012.
- MURÍŇ, P.: *Autorské právo*. Bratislava : Epos, 2002.
- MURÍŇ, P.: *Slovenské masmediálne právo*. Bratislava : Epos, 2010.
- SOLÍK, M. a kol.: *Tvorba a realizácia práva v Slovenskej republike*. Trnava : FMK UCM, 2012.
- VOJČÍK, P. a kol.: *Právo duševného vlastníctva*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2012.
- VOZÁR, J., VALKO, E., LAPŠANSKÝ, L.: *Tlačový zákon – komentár*. Bratislava : C. H. Beck, 2009.
- WILFLING, P.: *Zákon o slobodnom prístupe k informáciám. Komentár, problémy z praxe, rozhodnutia súdov*. Pezinok : Via Iuris, 2012.

Zákon č. 185/2015 Z. z., „Autorský zákon“ (v platnom znení).

Zákon č. 211/2000 Z. z., Zákon o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov („Zákon o slobode informácií“) (v platnom znení).

Zákon č. 264/2022 Z. z., Zákon o mediálnych službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov („Zákon o mediálnych službách“).

Zákon č. 265/2022 Z. z., Zákon o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizíe a o zmene a doplnení niektorých zákonov („Zákon o publikáciách“).

Zákon č. 532/2010 Z. z., Zákon o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov (v platnom znení).

ŠTRUKTÚRA SLOVENSKEHO MEDIÁLNEHO SYSTÉMU

1. Zásadné politické, legislatívne, ekonomické a spoločenské podmienky vzniku a formovania slovenského mediálneho systému po roku 1993. Porovnanie so súčasným stavom.
2. Súčasná štruktúra (typológia) slovenskej periodickej tlače – periodicita, územná pôsobnosť, tematizácia.
3. Tlačové agentúry ako zdroj informácií. Legislatívne postavenie a pôsobnosť tlačových agentúr na Slovensku. TASR a SITA.
4. Verejnoprávne verzum komerčné vysielanie – financovanie, spôsob fungovania, prístup k distribúcii reklamných posolstiev. Zásadné rozdiely v spravodajstve verejnoprávnych a komerčných médií.
5. Špecifiká mediálnych systémov a rôzne modely mediálnych systémov používané v jednotlivých krajinách.
6. Systém elektronických médií na Slovensku a kľúčoví vysielatelia.
7. Rozhlasový segment v kontexte mediálneho systému Slovenskej republiky. Súčasný stav na trhu, vysielatelia, rozhlasové stanice, ich cieľové skupiny a údaje o počúvanosti.
8. Televízny segment v kontexte mediálneho systému Slovenskej republiky. Súčasný stav na trhu, vysielatelia, televízne stanice, ich cieľové skupiny a údaje o sledovanosti.
9. Internetové vysielanie mediálnych obsahov a služby videa na požiadanie.
10. Dôležitosť výskumu sledovanosti a objektívnosť tohto výskumu. Denníkové záznamy, peplemetre a audiometre. Celková sledovanosť, priemerná sledovanosť, podiel na trhu, 24-hodinový podiel na trhu. Monitoring návštevnosti webov a sociálnych médií.

Odporúčaná literatúra

- BOYD, A.: *Zpravodajství v rozhlase a televizi*. Praha : Centrum nezávislé žurnalistiky, 1994.
- BRNÍK, A., BÔTOŠOVÁ, L., KAPEC, M.: *Rozhlasová tvorba a prax*. Trnava : FMK UCM, 2020.
- HALLIN, D., MANCINI, P.: *Systémy médií v postmoderním svete*. Praha : Portál, 2008.

HUDÍKOVÁ, Z., HABIŇÁKOVÁ, E.: *Radio Broadcasting and Radio Production*. Trnava : FMK UCM, 2018.

HUDÍKOVÁ, Z., PORUBCOVÁ, J.: *Televízia*. Trnava : FMK UCM, 2007.

JENČA, I.: *Rozhlasové spravodajstvo*. Bratislava : X ART, 2004.

JENČA, I., SEKEREŠOVÁ, Z., BRNÍK, A.: *Rozhlasová tvorba*. Trnava : FMK UCM, 2013.

MINÁRIKOVÁ, J., HURAJOVÁ, A.: *TV and Broadcasting: Basic Outlines and Current Position*. Trnava : FMK UCM, 2018.

MISTRÍKOVÁ, Z. a kol.: *Vývoj súkromného rozhlasového a televízneho vysielania na Slovensku*. Bratislava : Asociácia nezávislých rozhlasových a televíznych staníc, 2000.

TUŠER, A.: *Praktikum mediálnej tvorby*. Bratislava : Eurokódex, 2010.

VIŠŇOVSKÝ, J., MINÁRIKOVÁ, J., KAPEC, M.: *Slovenský mediálny priemysel*. Praha : Wolters Kluwer, 2022.

Zákon č. 264/2022 Z. z., *Zákon o mediálnych službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov („Zákon o mediálnych službách“)*.

Zákon č. 265/2022 Z. z., *Zákon o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie a o zmene a doplnení niektorých zákonov („Zákon o publikáciách“)*.

Zákon č. 532/2010 Z. z., *Zákon o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov (v platnom znení)*.

Zákon č. 385/2008 Z. z., *Zákon o Tlačovej agentúre Slovenskej republiky a o zmene niektorých zákonov (v platnom znení)*.

Dátum poslednej aktualizácie: 16. 4. 2023